

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, sa predkladá na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022.

V súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2101, ktorou sa mení smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií o dani z príjmov určitými podnikmi a pobočkami (Ú. v. EÚ L 429, 1.12.2021) (tzv. public country-by-country reporting) je cieľom návrhu zákona zvýšiť transparentnosť a podporiť spoločenskú zodpovednosť nadnárodných spoločností, ktoré prekročili určitú veľkosť, a to transpozíciou spoločných pravidiel pre zverejňovanie informácií o dani z príjmov.

Väčšia transparentnosť pri zverejňovaní má prispieť k lepšej verejnej kontrole nad činnosťami nadnárodných spoločností. Návrhom zákona sa ustanoví pre konečné materské účtovné jednotky a samostatné účtovné jednotky s cezhraničným aspektom, ktoré prekročia určitú veľkosť, povinnosť vyhotoviť správu s informáciami o dani z príjmov a uložiť ju do registra účtovných závierok a zbierky listín obchodného registra. Návrhom zákona sa tiež ustanovia podmienky, ktorých splnením vznikne veľkým dcérskym účtovným jednotkám a vybraným účtovným jednotkám, ktoré sú organizačnými zložkami podnikov zahraničných právnických osôb so sídlom mimo územia členských štátov, povinnosť uložiť do registra účtovných závierok a do zbierky listín obchodného registra správu s informáciami o dani z príjmov týkajúcu sa ich zahraničného konečného materského subjektu alebo zahraničného samostatného subjektu. V súvislosti s ukladaním správy s informáciami o dani z príjmov do zbierky listín obchodného registra sa navrhuje využiť už zavedený prístup „jedenkrát a dost“ pre ukládanie účtovných závierok, v nadväznosti na ktorý sa povinnosť uložiť správu s informáciami o dani z príjmov do zbierky listín obchodného registra bude považovať za splnenú jej uložením v registri účtovných závierok. S cieľom zníženia administratívnej záťaže je navrhovaná dobrovoľná transpozícia čl. 48d ods. 3 cit. smernice, ktorý umožňuje členským štátom za stanovených podmienok poskytnúť dotknutým účtovným jednotkám oslobodenie od povinnosti zverejnenia správy s informáciami o dani z príjmov na ich webom sídle.

Okrem výšky zaplatených daní má v súlade so smernicou (EÚ) 2021/2101 správa s informáciami o dani z príjmov obsahovať aj ďalšie informácie, ktoré majú napomôcť zvýšiť povedomie verejnosti v tejto oblasti. Navrhuje sa, aby obsah správy s informáciami o dani z príjmov vrátane požiadaviek na jej elektronický formát bol ustanovený opatrením, k vydaniu ktorého sa splnomocňuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky. V súlade s cit. smernicou sa navrhuje, aby sa správy s informáciami o dani z príjmov prvýkrát ukladali za účtovné obdobie začínajúce 22. júna 2024.

V nadväznosti na požiadavky aplikačnej praxe sa návrhom zákona predlžuje lehota na zostavenie súhrnnej účtovnej závierky Ministerstvom financií SR na deväť mesiacov. Z dôvodu potreby vyššej kvality dát a lepšej ochrany majetku štátu, obce a vyššieho územného celku sa upravuje periodicita inventarizácie pri hmotnom majetku okrem zásob a peňažných prostriedkov pre vybrané subjekty verejnej správy. Zároveň sa návrhom zákona precizujú aj ustanovenia týkajúce sa vzniku povinnosti uvádzať vo výročnej správe nefinančné informácie a informácie súvisiace s ponukou na prevzatie, ktoré majú za cieľ znížiť administratívnu záťaž dotknutých účtovných jednotiek.

Návrh zákona má negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, negatívny a pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie a pozitívny vplyv na informatizáciu spoločnosti. Návrh zákona nemá sociálne vplyvy ani vplyv na služby verejnej správy pre občana, životné prostredie, manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Predkladaný návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a inými právnymi predpismi, s nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj v súlade s právom Európskej únie.

B. Osobitná časť

K čl. I (zákon č. 431/2002 Z. z.)

K bodom 1, 7 a 15 (§ 2 ods. 14, § 20 ods. 7 písm. a), § 22 ods. 11)

Upravuje sa obsah legislatívnej skratky s cieľom zjednotenia uvádzania daného pojmu v celom zákone.

K bodom 2, 17 a 19 (§ 17 ods. 5, § 22a ods. 3, § 23a ods. 3)

Aplikačná prax pri zostavovaní súhrnnej účtovnej závierky, ktorej súhrnný celok predstavuje viac ako 8 000 účtovných jednotiek ukázala, že je potrebný primeraný čas na spracovanie údajov na nižších úrovniach konsolidácie. Zostavenie súhrnnej účtovnej závierky v rámci deviatich mesiacov bude zároveň v časovom súlade so spracovaním druhého kola notifikácie štatistických údajov pre Európsky štatistický úrad tzv. EDP notifikáciu.

K bodu 3 (§ 19 ods. 4)

V nadväznosti na požiadavku smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2101, ktorou sa mení smernica 2013/34/EÚ, pokiaľ ide o zverejňovanie informácií o dani z príjmov určitými podnikmi a pobočkami (Ú. v. EÚ L 429, 1.12.2021) sa s cieľom zabezpečiť informovanie verejnosti o dodržiavaní ustanovení upravujúcich ukladanie správy s informáciami o dani z príjmov ustanovuje nová povinnosť pre štatutárneho audítora resp. audítorskú spoločnosť.

K bodu 4 (§ 20 ods. 2)

Ide o legislatívno-technickú úpravu v nadväznosti na úpravu v bode 9.

K bodu 5 (§ 20 ods. 3 písm. e)

Upresnenie textu v nadväznosti na čl. 34 smernice 2013/34/EÚ v platnom znení.

K bodu 6 (§ 20 ods. 7)

V súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady o ponukách na prevzatie 2004/25/ES z 21. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 142, 30.4.2004) v platnom znení sa spresňuje, že informačné povinnosti vo výročnej správe sa vzťahujú len na účtovné jednotky, ktoré emitovali cenné papiere, pričom tieto sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu členského štátu a týka sa ich ponuka na prevzatie.

K bodu 8

§ 20 ods. 8

V súvislosti s úpravou v bode 6 sa tiež spresňuje obsah vysvetľujúcej správy.

§ 20 ods. 9

V nadväznosti na smernicu 2014/95/EÚ v platnom znení, ktorá upravuje povinnosť pre subjekty verejného záujmu s počtom zamestnancov vyšším ako 500 uvádzať vo výročnej správe aj nefinančné informácie o vývoji, konaní, pozícii a o vplyve činnosti účtovnej jednotky na environmentálnu, sociálnu a zamestnaneckú oblasť, informáciu o dodržiavaní ľudských práv a informáciu o boji proti korupcii a úplatkárstvu, sa doplňujú veľkostné podmienky, za akých je subjekt verejného záujmu povinný túto povinnosť splniť.

K bodu 9 (§ 20 ods. 10)

Legislatívno-technická úprava v nadväznosti na bod 8.

K bodu 10 (§ 20 ods. 11 až 13 a 16)

Ide o legislatívno-technickú úpravu vzhľadom na rozšírenie požiadaviek upravených v § 20 ods. 9 a 10.

K bodu 11 (§ 20 ods. 14)

Doplňuje sa požiadavka splnenia podmienok za dve bezprostredne po sebe nasledujúce účtovné obdobia.

K bodu 12 (§ 20 ods. 15)

Ide o legislatívno-technickú úpravu v nadväznosti na úpravu v bode 9.

K bodu 13 (§ 20 ods. 17)

Legislatívno-technická úprava v nadväznosti na bod 3 návrhu.

K bodu 14 (§ 21 až 21f)

Navrhujú sa nové § 21 až 21f, ktorými sa transponujú čl. 48a a 48b a čl. 48d až 48g smernice (EÚ) 2021/2101.

§ 21

Na účely správy s informáciami o dani z príjmov sú v nadväznosti na povinnosť uložiť takúto správu do registra účtovných závierok a do zbierky listín obchodného registra zadefinované základné pojmy ako konečná materská účtovná jednotka a samostatná účtovná jednotka. V tejto súvislosti je v nadväznosti na pojem „podnik“ používaný smernicou 2013/34/EÚ v platnom znení ustáleným právnym pojmom v SR „účtovná jednotka“, ktorý bol prvýkrát zavedený zákonom č. 563/1991 Zb. o účtovníctve.

Zavádza sa pojem „zahraničný subjekt“, ktorým je zahraničná právnická osoba so sídlom mimo územia členských štátov, ktorej právna forma je obdobná právnej forme obchodnej spoločnosti, čo zodpovedá pojmu „podnik, na ktorý sa nevzťahuje vnútroštátne právo“, ktorý používa smernica (EÚ) 2021/2101 a to vo vzťahu k veľkým dcérskym účtovným jednotkám (§ 21b) a organizačným zložkám (§ 21c) a ich zahraničných konečných materských subjektov resp. zahraničných samostatných subjektov.

§ 21a

V súlade so smernicou (EÚ) 2021/2101 sa ustanovujú podmienky, ktorých splnením vzniká konečnej materskej účtovnej jednotke a samostatnej účtovnej jednotke povinnosť vyhotoviť správu s informáciami o dani z príjmov a uložiť ju do registra účtovných závierok a do zbierky listín obchodného registra.

Ak sa individuálna účtovná závierka samostatnej účtovnej jednotky zostavuje podľa § 17 zákona, je posudzovaná veľkostnou podmienkou suma čistého obratu vykázaná v tejto účtovnej závierke. Pri účtovnej závierke, ktorá sa podľa § 17a alebo § 22 zákona zostavuje v súlade s osobitnými predpismi (t.j. v súlade s medzinárodnými štandardami finančného výkazníctva (IFRS) prijatými EÚ), je posudzovaná veľkostnou podmienkou vykázaná suma výnosov (revenue) resp. konsolidovaných výnosov dosiahnutých z bežnej činnosti (tržby), ktoré obsahovo zodpovedajú čistému obratu a sú v rámci klasifikácie nákladov podľa bodu 102 alebo 103 medzinárodného účtovného štandardu 1 (Prezentácia účtovnej závierky) vykazované na prvom riadku. Keďže pojem „revenue“ je definovaný v Koncepčnom rámci pre finančné vykazovanie (Conceptual Framework for Financial Reporting) vydaným IASB (Rada pre medzinárodné účtovné štandardy), ktorý ale nebol prijatý Európskou úniou, použil sa v návrhu

odkaz na medzinárodný účtovný štandard 1 (Prezentácia účtovnej závierky), ktorý je súčasťou práva EÚ a bližšie upravuje pozíciu vykazovania tejto položky v rámci klasifikácie nákladov.

V odseku 6 sa navrhuje, aby náležitosti správy s informáciami o dani z príjmov vrátane ich usporiadania a označovania (vzor) boli obsahom opatrenia, ktorého vydaním sa splnomocňuje Ministerstvo financií SR.

§ 21b

V nadväznosti na smernicu (EÚ) 2021/2101 sa ustanovujú podmienky, na základe ktorých vzniká vybraným veľkým dcérskym účtovným jednotkám, ktoré sú obchodnými spoločnosťami, povinnosť uložiť do registra účtovných závierok a do zbierky listín obchodného registra správu s informáciami o dani z príjmov týkajúcu sa ich zahraničného konečného materského subjektu spĺňajúceho navrhované veľkostné kritérium. V prípade, že dotknuté účtovné jednotky nebudú mať k dispozícii takúto správu s informáciami o dani z príjmov, vznikne im povinnosť v rámci im dostupných informácií takúto správu vyhotoviť a uložiť, pričom súčasťou tejto správy bude aj vyhlásenie deklarujúce tieto skutočnosti.

Z definície zahraničného subjektu zároveň vyplýva, že povinnosť uloženia správy s informáciami o dani z príjmov sa nebude vzťahovať na také veľké dcérske účtovné jednotky, ktorých konečný materský subjekt má sídlo v niektorom z členských štátov, keďže správu s informáciami o dani z príjmov vyhotoví tento ich konečný materský subjekt, ak mu táto povinnosť vznikne v súlade s právom členského štátu, v ktorom má sídlo a ktorým daný členský štát transponoval smernicu (EÚ) 2021/2101 do svojho vnútroštátneho práva. Uvedené obdobie platí aj vo vzťahu k organizačnej zložke zahraničnej právnickej osoby so sídlom v niektorom z členských štátov.

§ 21c

V súlade so smernicou (EÚ) 2021/2101 sa navrhujú podmienky pre organizačné zložky zahraničného subjektu, na základe ktorých im vzniká povinnosť uložiť do registra účtovných závierok a do zbierky listín obchodného registra správu s informáciami o dani z príjmov týkajúcej sa ich zahraničného konečného materského subjektu alebo zahraničného samostatného subjektu, ktoré spĺňajú veľkostné kritérium výnosov 750 mil. eur počas dvoch bezprostredne po sebe nasledujúcich účtovných období.

V súlade so zásadou proporcionality vzniká povinnosť uloženia správy s informáciami o dani z príjmov organizačnej zložke zahraničného subjektu až od určitej veľkosti, pričom zároveň zahraničný subjekt nemá na území SR veľkú dcérsku účtovnú jednotku a na území EÚ nemá dcérske subjekt s určitou veľkosťou. Pri posudzovaní veľkosti dcérskeho subjektu so sídlom v niektorom z členských štátov sa berú do úvahy veľkostné kritériá ustanovené právnym predpisom členského štátu, v ktorom má dcérske subjekt sídlo a ktoré predstavujú transpozíciu príslušných ustanovení smernice 2013/34/EÚ v platnom znení upravujúcich veľkostné kritériá pre stredne veľký podnik a veľký podnik.

§ 21d

Navrhujú sa podmienky oslobodenia pre účtovné jednotky, ktorým vznikla povinnosť uloženia správy s informáciami o dani z príjmov týkajúcej sa ich zahraničného konečného materského subjektu alebo zahraničného samostatného subjektu podľa § 21b alebo § 21c zákona. V zmysle smernice (EÚ) 2021/2101 sa povinnosť uloženia správy s informáciami o dani z príjmov týkajúcej sa zahraničného konečného materského subjektu, ktorý spĺňa kritérium konsolidovaných výnosov, vzťahuje na všetky jeho dcérske subjekty resp. dcérske účtovné

jednotky, ktoré majú sídlo v EÚ resp. v SR a splňajú určené veľkostné podmienky. Podľa navrhovaného ustanovenia je veľká dcérska účtovná jednotka oslobodená od povinnosti uložiť správu s informáciami o dani z príjmov týkajúcu sa jej zahraničného konečného materského subjektu, ak túto správu namiesto nej uloží v súlade so zákonom iná jedna veľká dcérska účtovná jednotka resp. v súlade so smernicou (EÚ) 2021/2101 jeden dcérsky subjekt, ktorým tiež vznikla povinnosť uloženia tejto správy, ktorá sa týka toho istého zahraničného konečného materského subjektu, pri dodržaní ostatných podmienok. Obdobne sa oslobodenie uplatní pri organizačných zložkách zahraničného subjektu.

V odseku 3 sa navrhuje, aby povinnosť konečnej materskej účtovnej jednotky a samostatnej účtovnej jednotky (§ 21a ods. 5), veľkej dcérskej účtovnej jednotky (§ 21b ods. 1) a organizačnej zložky zahraničného subjektu (§ 21c ods. 1) uložiť správu s informáciami o dani z príjmov do zbierky listín obchodného registra sa považovala za splnenú uložením tejto správy v registri účtovných závierok podľa § 23a ods. 11 zákona tak, ako je to pri iných dokumentoch podľa § 23 ods. 2 zákona, ktoré sa ukladajú do zbierky listín obchodného registra (napr. individuálna účtovná závierka v nadväznosti na § 40 ods. 1 až 4 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov). Návrhom sa v súlade s § 23b ods. 3 zákona zároveň zabezpečí automatizované ukladanie správy s informáciami o dani z príjmov do zbierky listín obchodného registra pri dodržaní princípu „jedenkrát a dost“.

§ 21e

Účtovným jednotkám, ktorým vznikla povinnosť uloženia správy s informáciami o dani z príjmov podľa § 21a až 21c, sa ustanovuje povinnosť zverejnenia tejto správy aj na ich webovom sídle, pričom s cieľom odstránenia dvojitého zverejňovania sa v navrhovanom § 21e ods. 3 na základe dobrovoľnej transpozície čl. 48d ods. 3 smernice (EÚ) 2021/2101 ustanovujú v súlade cit. smernicou aj podmienky oslobodenia od povinnosti zverejnenia na webovom sídle.

§ 21f

Vzhľadom na možnosť len obmedzených poznatkov o obsahu správy s informáciami o dani z príjmov vyhotovenej zahraničným konečným materským subjektom alebo zahraničným samostatným subjektom vrátane možnej obmedzenej schopnosti získať takéto informácie alebo takúto správu od zahraničného konečného materského subjektu alebo zahraničného samostatného subjektu sa obmedzuje zodpovednosť účtovných jednotiek v súvislosti s povinnosťou uloženia správy s informáciami o dani z príjmov vzniknutou podľa § 21b alebo § 21c.

K bodu 16 (§ 22a ods. 1 písm. f)

Vznikom novej právnej formy resp. transformáciou rozpočtových a príspevkových organizácií ústrednej správy na verejné výskumné inštitúcie (ďalej len „v.v.i.“) dochádza k prevodu prioritného majetku štátu do týchto subjektov, pričom sú stále splnené podmienky kontroly zo strany zakladateľa v.v.i. nad činnosťou a majetkom v.v.i. Z pohľadu medzinárodných účtovných štandardov upravujúcich účtovnú konsolidáciu nie je podstatná právna forma organizácie v konsolidovanom celku subjektu verejnej správy, ale miera kontroly nad týmito organizáciami zo strany subjektu verejnej správy napr. správcu kapitoly štátneho rozpočtu. Kontrola nad v.v.i. zo strany svojho zakladateľa je preukázateľná z pohľadu ustanovení zákona o v.v.i., napríklad v oblasti založenia, splnutia, zlúčenia alebo zrušenia v.v.i., v oblasti menovania a odvolávania riaditeľa, členov správnej a dozornej rady, rozhodovaní o vklade prioritného majetku štátu a podobne.

K bodu 18 (§ 23 ods. 2)

V nadväznosti na smernicu (EÚ) 2021/2101 a požiadavku transparentnosti sa medzi dokumenty, ktoré sú obsahom registra účtovných závierok, dopĺňa správa s informáciami o dani z príjmov.

K bodu 20 (§ 23a ods. 9)

Ustanovenie sa precizuje v nadväznosti na povinnosť ukladania správy s informáciami o dani z príjmov týkajúcej sa zahraničného konečného materského subjektu prípadne zahraničného samostatného subjektu do registra účtovných závierok a obmedzenú zodpovednosť dotknutých účtovných jednotiek navrhovanú v § 21f, ktoré tieto správy do registra účtovných závierok ukladajú.

K bodom 21 a 22 (§ 23a ods. 11, § 23b ods. 1)

V súlade so smernicou (EÚ) 2021/2101 sa ustanovuje lehota na uloženie správy s informáciami o dani z príjmov do registra účtovných závierok. Zároveň sa navrhuje, aby elektronický formát správy s informáciami o dani z príjmov bol ustanovený opatrením, ktorého vydaním sa splnomocňuje Ministerstvo financií SR.

K bodu 23 (§ 27 ods. 5 písm. b)

Precizovanie textu vyplývajúce z potrieb aplikačnej praxe.

K bodu 24 (§ 29 ods. 3)

Pre účtovné jednotky verejnej správy (štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie, štátne fondy, obce, vyššie územné celky a rozpočtové a príspevkové organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti) sa na základe odporúčaní aplikačnej praxe a výsledkov auditu konsolidovanej účtovnej závierky ústrednej správy navrhuje zvýšenie periodicity inventarizácie dlhodobého hmotného majetku za účelom lepšej ochrany majetku štátu, obce a vyššieho územného celku ako aj zvýšenia kvality dát v účtovnej závierke.

K bodu 25 (§ 31 ods. 8)

Dopĺňa sa ustanovenie týkajúce sa výzvy daňového úradu na predloženie účtovných záznamov účtovnej jednotky, pričom v súlade s § 38 ods. 8 zákona sa na lehotu uplatnia ustanovenia § 27 až 29 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K bodu 26 (§ 35 ods. 3)

Dopĺňa sa ustanovenie upravujúce lehoty uchovávanania účtovných záznamov o správu s informáciami o dani z príjmov, pričom sa navrhuje lehota 5 rokov v súlade s požiadavkou na dobu, počas ktorej má byť správa s informáciami o dani z príjmov uverejnená na webovom sídle dotknutej účtovnej jednotky podľa § 21e.

K bodom 27 a 29 (§ 38 ods. 1 písm. k), § 38 ods. 2 písm. e)

Navrhuje sa sankcia za nepredloženie účtovných záznamov na výzvu daňového úradu.

K bodom 28 a 30 (§ 38 ods. 1 písm. o), § 38 ods. 2 písm. g)

V nadväznosti na požiadavky smernice (EÚ) 2021/2101 sa dopĺňajú sankčné ustanovenia týkajúce sa nedodržania požiadaviek na uvádzanie náležitostí správy s informáciami o dani z príjmov ustanovených opatrením a porušenia povinností uložiť a zverejniť správu s informáciami o dani z príjmov.

K bodu 31

§ 39y

Prechodné ustanovenie upravuje prvé použitie ustanovení o výročnej správe nadväzne na úpravy v § 20 ods. 7 až 17 pri vyhotovení výročnej správy za účtovné obdobie, ktoré končí 31. decembra 2022.

§ 39z

Doplňa sa prechodné ustanovenie v nadväznosti na doplnenie pokuty za nevyhovenie výzve daňového úradu podľa navrhovaného § 31 ods. 8 zákona.

§ 39za

V súlade s čl. 48g smernice (EÚ) 2021/2101 sa navrhuje, aby sa ustanovenia týkajúce sa správy s informáciami o dani z príjmov prvýkrát uplatnili pri ukladaní takejto správy za účtovné obdobie začínajúce 22. júna 2024 a neskôr. Zároveň sa dopĺňajú prechodné ustanovenia týkajúce sa porušení povinností súvisiacich so správou s informáciami o dani z príjmov.

K bodu 32

Transpozičná príloha sa dopĺňa o novú smernicu (EÚ) 2021/2101.

K čl. II (zákon č. 513/1991 Zb.)

Navrhovanými ustanoveniami sa transponuje čl. 48e ods. 1 smernice (EÚ) 2021/2101, čím sa kolektívna zodpovednosť rozširuje o povinnosti vyhotoviť a uložiť správu s informáciami o dani z príjmov, ktoré vyplývajú z navrhovanej novely zákona o účtovníctve (§ 21a a 21e).

K čl. III

Navrhuje sa delená účinnosť zákona. Pre novelizačné body čl. I a novelizačné body čl. II, ktorými sa transponuje smernica (EÚ) 2021/2101, sa v súlade s transpozičnou lehotou navrhuje účinnosť od 22. júna 2023. Najskoršia účinnosť 31. decembra 2022 sa navrhuje pre novelizačné body čl. I, ktoré predstavujú pre dotknuté účtovné jednotky zníženie ich administratívnej záťaže. Ostatné novelizačné body čl. I nadobúdajú účinnosť 1. januára 2023.